

*Marek Jeziorański**
Lublin

**Kongres Rodziny pod hasłem:
Obudzić (nie)odkryty potencjał rodziny.
Rodzina pyta i odpowiada,
Lublin, 23–24 września 2015 roku**

W wielu obszarach problemowych, pojawiających się na gruncie pedagogiki czy nauk społecznych i humanistycznych w ogóle, ciekawość i rzetelność naukowa wymagają ciągłego powracania do konfrontowania badań naukowych z rzeczywistością. Dzieje się tak z jednej strony ze względu na nieustannie prowadzone poszukiwania przez ludzi nauki, a z drugiej strony ze względu na wciąż zmieniającą się sytuację społeczną, stanowiącą istotny kontekst badanych zjawisk.

Do tego typu zjawisk, co do których nie sposób zamknąć raz na zawsze dyskusji naukowej, należy niewątpliwie rodzina jako taka. Chodzi tu o wciąż podejmowane próby nowego (re)definiowania jej istoty, określania jej konstytutywnych elementów, rozpoznawania zmian, które się w niej dokonują ze względu na zmieniający się kontekst życia społecznego, oraz podejmowane wysiłki zmierzające w kierunku formułowania postulatów pedagogicznych w oparciu o rozpoznane zmiany i przyjęte teoretyczne założenia aprioryczne.

* Ks. dr Marek Jeziorański jest asystentem w Instytucie Pedagogiki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, w Katedrze Pedagogiki Ogólnej. Adres: Instytut Pedagogiki KUL, ul. Droga Męczenników Majdanka 70, 20-325 Lublin; e-mail: marekj@kul.pl.

Powyżej opisane wyzwania stanowiły również inspirację dla zorganizowania Kongresu Rodziny pod hasłem: *Obudzić (nie)odkryty potencjał rodziny. Rodzina pyta i odpowiada*, który miał miejsce w Lublinie w dniach 23–24 września 2015 roku. Organizatorem tego wydarzenia były następujące podmioty: Katedra Pedagogiki Chrześcijańskiej i Katedra Pedagogiki Rodziny Instytutu Pedagogiki KUL, Zespół Pedagogiki Chrześcijańskiej przy KNP PAN oraz Fundacja Rozwoju KUL.

Szczególnym celem kongresu było przedstawienie potencjału współczesnej rodziny z punktu widzenia różnych dyscyplin nauki, a przede wszystkim z perspektywy pedagogicznej i polityki społecznej, prowadzonej w naszym kraju. W dobie przemian społecznych, świadomościowych i kulturowych zagadnienie potencjału rodziny jest niezwykle istotne. Dlatego też chodziło o to, aby omawiając rolę i funkcje współczesnej rodziny, oprócz ukazywania zagrożeń i dysfunkcji związanych z jej transformacją, wskazać na istniejący w jej ramach potencjał.

To wydarzenie zostało objęte patronatem naukowym wielu wybitnych znawców tematyki zarówno z kraju, jak i z zagranicy. Do Komitetu naukowego zaproszenie przyjęli: prof. zw. dr hab. Franciszek Adamski (UJ); prof. zw. dr hab. Józefa Brągiel (UO); prof. Folco Cimagalli (LUMSA, Rzym); prof. dr med. Thomas Hülshoff (KatHo Münster); prof. zw. dr hab. Jadwiga Izdebska (NWSP, Białystok); dr hab. Dorota Kornas-Biela, prof. KUL (KUL); prof. Bernd Kolley (ASH, Berlin); prof. dr hab. Barbara Kromolicka (USz); prof. dr hab. Stefan Kwiatkowski (UG); ks. prof. zw. dr hab. Zbigniew Marek (Ignatianum); prof. zw. dr hab. Bożena Matyjas (UJK); prof. Giuseppe Mari (Università Cattolica del Sacro Cuore, Milano); ks. prof. dr hab. Marian Nowak (KUL); prof. zw. dr hab. Katarzyna Olbrycht (UŚ); dr hab. Teresa Olearczyk, prof. KA (KA); dr hab. Danuta Opozda (KUL); dr hab. Elżbieta Osewska, prof. UKSW (UKSW); prof. zw. dr hab. Stanisław Palka (UJ); prof. Raniero Regni (LUMSA); ks. prof. dr hab. Józef Stala (UP Jana Pawła II); ks. prof. zw. dr hab. Jan Śledzianowski (UJK).

Kongres został objęty patronatem honorowym następujących instytucji i osób ze świata nauki, Kościoła i administracji rządowej oraz samorządowej: Komitet Nauk Pedagogicznych PAN; JE kard. Zenon Grocholewski, były Prefekt Kongregacji ds. Edukacji Katolickiej; JE ks. abp Celestino Migliore, Nuncjusz Apostolski w Polsce; JE ks. abp Stanisław Budzik, Wielki Kanclerz KUL; JE ks. bp Jan Wątroba, Przewodniczący Rady ds. Rodziny; Ks. prof. dr hab. Antoni Dębiński, Rektor KUL; Ks. dr hab. Stanisław Fel, prof. KUL, Dziekan WNS KUL; Pan Sławomir Sosnowski, Marszałek Województwa Lubelskiego; P. dr Krzysztof Żuk, Prezydent Lublina. Przy tej

okazji należy również nadmienić, że patronatem medialnym kongres został objęty przez: Academicon.pl, Radio Lublin, Tygodnik Katolicki „Niedziela” oraz Radio eR.

Zaproponowana przez organizatorów tematyka badań nad rodziną spotkała się z zainteresowaniem środowisk naukowych. Na Kongres zgłosiło się 78 prelegentów, w tym 13 z zagranicy: z Włoch, Hiszpanii oraz Niemiec.

Chcąc całościowo omówić zagadnienia rodziny jako takiej, jej związków ze środowiskiem zamieszkania oraz polityką społeczną państwa, wykorzystano integralną teorię wychowania opracowaną przez Stefana Kunowskiego, prof. KUL, która posłużyła za pewnego rodzaju „narzędzie” porządkujące poszczególne bloki tematyczne. Stefan Kunowski przedstawiał wychowanie jako przechodzenie ze świata natury do świata kultury, dokonujące się poprzez proces personalizacji i socjalizacji, i to w każdym obszarze rozwoju człowieka, począwszy od warstwy biologicznej, poprzez psychologiczną, społeczną, kulturową aż do duchowej. Takie ujęcie teoretyczne zostało przyjęte przez organizatorów, by umożliwić jak najszerze oraz najbardziej koherentne spojrzenie oraz dyskusję nad rodziną.

Poza przyjętymi założeniami teoretycznymi również wykłady wprowadzające zaproszonych gości miały za cel ukazanie wielu perspektyw patrzenia na rodzinę, ukazywania jej głównych problemów oraz wskazywania na możliwe drogi rozwoju rodziny. Wysłuchano następujących wykładów wprowadzających: prof. Raniero Regni, LUMSA, Rzym, *Dai ruoli alle relazioni genitori e figli alla ricerca di un nuovo equilibrio educativo in famiglia*; prof. dr hab. Katarzyna Olbrycht, UŚ, *O roli bezinteresowności w rodzinie*; prof. dr med. Thomas Hülshoff, Catholic University of Applied Sciences in Münster, *Changes and Developmental Crises in the Family Cycle – a Challenge to Systemic Family Therapy in Pedagogic Contexts*; ks. prof. dr hab. Jan Śledzianowski, WSD, Świętokrzyski Instytut Teologiczny KUL, *Potencjalność współczesnej rodziny polskiej pośród trudności i zagrożeń*.

Dalsza część pracy podzielona została na sekcje tematyczne, adekwatnie do wyznaczonych przez Stefana Kunowskiego warstw rozwojowych człowieka. To tym bardziej miało uwypuklić, że potencjał zmiany rodziny jako wspólnoty oraz poszczególnych jej członków odnaleźć w niej można, patrząc z perspektywy różnych, uzupełniających się nauk. Wszystkie sekcje tematyczne, za wyjątkiem pierwszej, pracowały przez dwa dni kongresu. Wygłoszono w nich następujące referaty, po których nastąpiła dyskusja wewnątrz każdej z sekcji.

1. Odkrywanie potencjału rodziny w kontekście biologicznym. Podstawowe zagadnienia, jakie pojawiały się w wystąpieniach dotyczyły: płcio-

wości, płodności, bezpłodności, regulacji poczęć, itp. W ramach tego obszaru zaprezentowano następujące wystąpienia, które miały miejsce pierwszego dnia obrad: dr Iwona Rawicka, *Płodność współczesnego człowieka*; mgr Aneta Scherer, *Naturalne metody regulacji poczęć i ich wpływ na jakość współżycia małżeńskiego. Analiza badań własnych*; dr Katarzyna Herda-Płonka, *Koncepcja „wychowania prenatalnego” w opinii kobiet w okresie prokreacyjnym*; dr Emilia Lichtenberg-Kokoszka, *Poród – wydarzenie życiowo doniosłe*; dr Aleksandra Kroll, *Przewlekła choroba jednego z członków rodziny jako zagrożenie i motor rozwoju w perspektywie teorii Viktora Frankla*; dr Leokadia Szymczyk, *Rodzina wobec potrzeb dziecka przewlekle chorego*; mgr Anna Badora, *Rodzina wobec zaburzenia zespołu Syropu Klonowego dziecka*; dr Ewelina Świdrak, *Procesy starzenia się a percepcja rodzicielstwa w świetle narracji osób starszych*.

2. Odkrywanie potencjału rodziny w kontekście psychologicznym.

Tematyka sprowadzała się do kwestii związanych z więziami małżeńskimi i rodzinnymi, komunikacją, dojrzałością osobową oraz miłością w rodzinie. Przedstawiono następujące wystąpienia: dr Andrzej Dakowicz, *Specyfika sfery afektywnej małżonków o wyższym i niższym poziomie transgresji*; dr Marta Komorowska-Pudło, *Jakość relacji w małżeństwach osób z doświadczeniem ciąży przedmałżeńskiej*; mgr Justyna Marcinkowska, *Znaczenie poczucia tożsamości płciowej w pełnieniu ról małżeńskich*; mgr Emilia Mulawa, *Śmierć małżonka – samotne rodzicielstwo*; mgr Karolina Wilkołaska, *Funkcje transmisji międzypokoleniowej*; mgr Bożena Miernik, dr hab. Dorota Kornas-Bieła, prof. KUL, *Transmisja międzypokoleniowa poznawczego komponentu postaw wobec prokreacji w relacjach ojciec–syn*; dr hab. Danuta Opozda, *Płeć (nie)odkrytym potencjałem ról rodzicielskich*; mgr Anna Bojarska, *Liczba dzieci ma znaczenie – typy rodzin wielodzietnych ze względu na różną liczbę dzieci*; dr Lorena Menditto, *Comunicazione espressiva nelle relazione madre-figlio. Interazione positiva e negativa. Still face e depressione materna*; mgr Patrycja Leśniak, *Znaczenie modeli rodzicielstwa w kształtowaniu motywacji altruistycznych dzieci*; mgr Ilona Gumińska, *Percepcja postaw rodzicielskich a motywacja osiągnąć u kobiet studiujących*; dr Ewa Dybowska, *Rodzicielskie dylematy czyli o komunikacji z dzieckiem*; dr Beata Wołoskiuk, *Rodzina wobec problemów komunikacji werbalnej*.

3. Odkrywanie potencjału rodziny w kontekście społecznym.

Tutaj podejmowano głównie takie tematy, jak: role społeczne, struktura i typy rodzin, polityka społeczna, rodzina a inne podmioty, środki społecznego przekazu, wykluczenie społeczne i marginalizacja. W tym obszarze przedstawiono następujące wystąpienia: mgr Magdalena Leśniak, *Autorytet rodzicielski*

w procesie wychowania; dr Paulina Forma, *Kapitał społeczny rodziny wielodzietnej wobec procesów akceleracji i retardacji dzieci i młodzieży*; dr Weronika Juroszek, *Rola rodziców w wyborze współmałżonka*; dr Ewa Baruk-Dzięcioł, *Szkic do (auto)portretu dziecka jako członka rodziny*; mgr Ewa Panecka, *Rodzinne uwarunkowania zachowań altruistycznych młodzieży*; mgr Anna Kuglarz, *Rodziny edukujące domowo wobec współczesnych możliwości edukacyjnych*; dr Dorota Bis, *Rodzina w mediach – wspomaganie potencjału wychowania czy antywychowania?*; dr Lidia Pietruszka, *Odkrywanie potencjału rodziny wyzwaniem dla pracy socjalnej*; mgr Ewelina Okrutna, *Asystent rodziny jako forma wsparcia rodzin dysfunkcyjnych*; dr Katarzyna Braun, *Wolontariusze wobec potrzeb współczesnej rodziny*; dr Grażyna Kowalczyk, *Odkryte w procesie terapii wartości rodzinne szansą na odzyskanie wiary w miłość i wartość rodziny*; mgr Małgorzata Grabowska, *Nieletnie rodzicielstwo a używki. Negatywne konsekwencje w rozwoju dziecka*; dr Anna Śniegulska, *Macierzyństwo w obliczu współczesnych zagrożeń społecznych*; dr hab. Jacek Kurzępa, Prof. SWPS, *Socjo-psycho-pedagogiczne przesłanki wybudzania domowników ze SNU*; dr Józef Placha, *Perspektywa optymalnego rozwoju osób z niepełnosprawnością w rodzinie oraz w warunkach wychowania instytucjonalnego*; dr Miguel Ángel Ballesteros-Moscósio, María Victoria Castilla Villegas, María Muñoz Sáez, *Bullying y delitos de odio: estrategias y líneas de intervención centradas en la familia*; dr Miguel Ángel Ballesteros-Moscósio, Macarena Anastasio Acosta, Lorena Barrero Terán, Estefanía Fontecha Blanco, *La familia y los procesos de integración de los jóvenes de origen inmigrante en primaria y secundaria*; Cristina Yanes Cabrera, Miguel-Ángel Ballesteros-Moscósio, *Cómo responder a las necesidades de padres y madres desde la escuela secundaria: análisis del modelo de la formación de profesores de educación secundaria en España*.

4. Odkrywanie potencjału rodziny w kontekście kulturowym. Zagadnienia podejmowane w tym obszarze dotyczyły przede wszystkim: obyczajowości i zwyczajów rodzinnych, wzorców rodziny, relacji: rodzina a kultura oraz kontekstów filozoficznych, światopoglądowych i ideologicznych. Zaprezentowano następujące wykłady: dr Iwona Szewczak, *Rola rodziny w wychowaniu do dzielności życiowej w ujęciu Wolfganga Brezinki*; dr Magdalena Parzyszek, *Wyzwania stojące przed rodziną według Instrumentum Laboris*; s. dr hab. Maria Opiela, *Rodzina wzorem i ochroną wspólnoty narodu i ludzkości*; ks. dr Wiesław Matyskiewicz, *Rodzina ponowoczesna wobec świata wartości*; dr Joanna Karczewska, *Rodzina mieszana w wielokulturowym świecie*; dr Agnieszka Linca-Ćwikła, *Obyczajowość rodzinna jako czynnik kształtowania poczucia koherencji*; Tatiana Raytsera, *Pojęcie „obcego”*

a pedagogika międzykulturowa; dr Agata Sowińska, *Język jako narzędzie kształtowania kultury w rodzinie*; dr Urszula Gruca-Miąsik, *Obudzić potencjał rodziców – radość rodzicielstwa implikująca poczucie wartości dzieci*; dr hab. Iwona Jazukiewicz, *Wstyd jako potencjał w wychowaniu rodzinnym*; dr Lidia Dakowicz, *Przekaz tradycji w rodzinie. Analiza wybranych wyników badań białostockich rodzin*; mgr Karol Sudewicz, *Animacja kultury zaczyna się w rodzinie*; dr Anna Błasiak, *E-świat a zmiany w funkcjonowaniu rodziny i realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej*; mgr Ewelina Winiarczyk, *„Kultura Mcświata” nośnikiem szans i zagrożeń dla integralnego rozwoju dziecka*; dr Urszula Tokarska, *Pedagogizacja rodziców – podręcznik multimedialny dla studentów pedagogiki WSNS jako forma podnoszenia kultury pedagogicznej współczesnych rodziców w świetle badań*.

5. Odkrywanie potencjału rodziny w kontekście religijno-duchowym. W tej sekcji zaprezentowano badania nad rodziną z perspektywy filozoficznej i teologicznej i ukazano takie zagadnienia jak: godność małżeństwa i rodziny, życie sakramentalne i religijne, duszpasterstwo rodzin. Zaprezentowano następujące wystąpienia: dr hab. Barbara Kiereś, *Człowiek w rodzinie. Refleksja pedagogiczna na kanwie teorii osoby M.A. Krapca*; dr hab. Grzegorz Grzybek, prof. URz, mgr Adrianna Mazur, *Etos mężczyzny a więź małżeńska*; dr Anastazja Sorkowicz, *Papież Rodziny o poszukiwaniu szczęścia*; ks. dr Marek Jeziorański, *Zasada „początku” jako pomoc w kształtowaniu relacji małżeńskich*; dr Małgorzata Łobacz, *Dar „z siebie” podstawą przymierza małżeńskiego*; dr Mariola Kozubek, *Czy rodzina potrzebuje „dyplomu”? – Propozycja formacji rodzin według pedagogii jedności*; dr hab. Ewa Domagała-Zyśk, *Inspiracje pedagogiki Jeana Vaniera dla budowania rodziny jako wspólnoty*; ks. mgr lic. Grzegorz Kaczorowski, *Rodzina środowiskiem ewangelizacji*; ks. dr Mariusz Sztaba, *„Portret” polskiej rodziny w nauczaniu św. Jana Pawła II podczas pielgrzymek do Ojczyzny. Pedagogiczne implikacje*; dr hab. Tadeusz Sakowicz, *Tożsamość współczesnej rodziny wobec niebezpieczeństw zmieniającej się rzeczywistości na przykładzie nauczania Ojca Świętego Franciszka*; ks. mgr Dariusz Konopko, *Duszpasterstwo rodzin na przykładzie diecezji elckiej*; mgr Mateusz Miernik, *Realizacja roli ojcowskiej i jej przeżywanie wśród mężczyzn należących do wspólnoty Domowego Kościoła. Na przykładzie wspólnot lubelskich*.

Zwieńczeniem prac w poszczególnych sekcjach było spotkanie wszystkich uczestników kongresu na dyskusji plenarnej. Wprowadzeniem do niej było wysłuchanie zarówno dwóch wykładów ogólnych: prof. Folco Cimagalli, LUMSA, Rzym, *Tra pubblico e privato. La famiglia protagonista nelle nuove politiche sociali*; dr hab. Alina Rynio, prof. KUL, *Wychowawczy*

potencjał rodziny w nauczaniu św. Jana Pawła II, jak i sprawozdania z prac w poszczególnych sekcjach.

Założeniem kongresu były nie tylko jednostronna, teoretyczna analiza rodziny w jej wielowymiarowości, ale również wsłuchanie się w głos samych rodzin, zgodnie z podtytułem: *Rodzina pyta, rodzina odpowiada*. Wprawdzie organizatorzy spodziewali się większego udziału czynnego samych rodzin, które mogłyby z perspektywy swoich jednostkowych doświadczeń wnieść cenne uwagi do problemów dyskutowanych podczas kongresu, niemniej jednak udało się ten „głos” wydobyć i usłyszeć poprzez dwa szczególne wydarzenia. Pierwszym z nich było wystąpienie p. Jana Budziaszka, który dzielił się osobistymi doświadczeniami rodzinnymi. Drugim tego typu wydarzeniem było zwieńczenie konkursu literacko-plastycznego, który został zorganizowany ze względu na planowany kongres. Konkurs, zorganizowany przez dr Magdalenę Parzyszek, adresowany był do uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Młodzież była proszona, by poprzez pisemną wypowiedź bądź przedstawiony obraz przedstawić swoje zdanie nt.: *Moja rodzina i jej możliwości*. Na konkurs wpłynęło 88 prac literackich i ponad 200 prac plastycznych.

Poza merytorycznymi osiągnięciami kongresu, na które składają się przygotowane i wygłoszone referaty, podejmowane dyskusje wokół wybranych zagadnień, umożliwienie wymiany myśli i poglądów, bez wątpienia należy również podkreślić te nieformalne osiągnięcia, do których należą chociażby budowane nowe znajomości i kontakty naukowe. Już od samego początku można było zauważyć bardzo wielką otwartość poszczególnych uczestników na wzajemnie składane sobie zaproszenia do dalszej dyskusji w ramach odbywających się już innych wydarzeń naukowych. To świadczy o wręcz „naturalnej” konieczności powracania do pewnych zagadnień i wątków, ale już w nieco innych kontekstach społecznych i teoretycznych.

